

Xây dựng dự án học tập trong dạy học môn Tự nhiên và Xã hội lớp 3

Nguyễn Phúc Hạnh*, Nguyễn Thị Tường Vi**

*Trường Tiểu học Tây Bắc Lân, xã Bà Điểm, huyện Hóc Môn, Thành phố Hồ Chí Minh

**Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế

Received: 22/11/2023; Accepted: 8/12/2023; Published: 15/12/2023

Abstract: Project-based teaching in teaching Nature and Society for grade 3 is a teaching method to optimize students' learning experience. This scientific article focuses on the process of building and implementing a learning project in teaching Nature and Society subjects grade 3. Through the integration of diverse and interactive teaching methods, the project aims to the purpose is to stimulate students' curiosity, creativity and active learning ability.

Keywords: Learning project, Teaching Nature and Society for grade 3, Learn about the surrounding natural and social environment, capacity

1. Đặt vấn đề

Trong quá trình phát triển giáo dục ở bậc tiểu học, việc xây dựng dự án học tập (DAHT) trong môn Tự nhiên & xã hội (TN&XH) cho HS lớp 3 không chỉ là bước tiến quan trọng mà còn là cơ hội để khám phá sự kỳ diệu của thế giới xung quanh. Mục tiêu của dự án (DA) không chỉ là truyền đạt kiến thức mà còn là khơi gợi sự tò mò và tạo trải nghiệm ý nghĩa, giúp HS phát triển năng lực (NL) tìm hiểu môi trường TN&XH. Tích hợp DAHT vào giảng dạy trở nên quan trọng, với mục tiêu tạo ra những trải nghiệm giáo dục ý nghĩa, giúp HS xây dựng cơ sở vững chắc cho sự phát triển toàn diện. Việc này không chỉ lồng ghép kiến thức sách giáo khoa mà còn tạo ra không gian mở cho niềm vui học tập thông qua các hoạt động thực tế. DA không chỉ giúp HS ghi nhớ thông tin sâu sắc hơn mà còn phát triển kỹ năng tư duy, quan sát, và giải quyết vấn đề. Tuy nhiên, để DA đạt hiệu quả, cần sự đồng thuận và hợp tác mạnh mẽ từ GV, phụ huynh và HS. GV không chỉ là người truyền đạt kiến thức mà còn là người hướng dẫn, tạo điều kiện cho HS tự khám phá. Phụ huynh cần tham gia tích cực, hỗ trợ con cái trong quá trình thực hiện DA, đồng hành để đảm bảo thành công của quá trình học tập.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Vai trò của dạy học DA trong dạy học môn TN&XH lớp 3

Lê Đình Trung và Phan Thị Thanh Hội cho rằng: “Dạy học DA là một phương pháp dạy học, trong đó người học thực hiện một nhiệm vụ học tập phức hợp, có sự kết hợp giữa lý thuyết và thực tiễn. Nhiệm vụ này được thực hiện với tính tự lực cao trong toàn bộ quá trình học tập, từ việc xác định mục đích, lập kế

hoạch, đến việc thực hiện DA, kiểm tra, điều khiển, đánh giá quá trình và kết quả thực hiện”.

Dạy học DA trong môn TN&XH ở lớp 3 đóng vai trò quan trọng trong việc phát triển NL chung và đặc thù cho HS. Phương pháp này gắn kết kiến thức với thực tế cuộc sống, khuyến khích HS tự giác và tự chủ trong giải quyết nhiệm vụ học tập. Sự phối hợp giữa tri thức từ nhiều môn học và kinh nghiệm cá nhân giúp HS áp dụng kiến thức một cách sáng tạo. Sản phẩm của DA không chỉ là kết quả học tập mà còn là ứng dụng thực tế, gắn liền với cuộc sống hàng ngày, phát triển kỹ năng. Dạy học DA tạo môi trường đa chiều, khuyến khích phát triển các kỹ năng, NL quan trọng.

2.2. Quy trình xây dựng và tổ chức DAHT trong dạy học môn TN&XH lớp 3

Chúng tôi đã tiến hành các bước tổ chức dạy học theo DA gồm 3 giai đoạn sau:

a) Giai đoạn 1: Lập kế hoạch

Bước 1: Lựa chọn chủ đề: GV cần tìm hiểu và lựa chọn những chủ đề mà HS thấy quan tâm và thích thú. Chủ đề cần gắn liền giữa lý thuyết và thực tiễn, tạo điều kiện cho HS tích cực tham gia trong thời gian phù hợp. Sử dụng câu hỏi để kích thích trí tò mò của HS, như: “Bạn muốn tìm hiểu gì thông qua chủ đề này?”. Hoặc “Chủ đề này liên quan đến cuộc sống hàng ngày của bạn như thế nào?”. Ví dụ: Trong dạy học chủ đề trường học, GV có thể đặt câu hỏi: Em biết truyền thông trường tiểu học của chúng ta như thế nào không?

Bước 2: Lập kế hoạch các nhiệm vụ học tập: HS sẽ đưa ra những câu hỏi và ý kiến về chủ đề. GV hỗ

trợ thảo luận, tổng hợp các ý kiến, sau đó phân công nhiệm vụ. Ví dụ: Tìm hiểu về cấu tạo của hoa, màu sắc của hoa, hương thơm của hoa. Những nhiệm vụ này sẽ giúp HS khám phá và nghiên cứu vấn đề đã đặt ra.

b) Giai đoạn 2: Thực hiện DA

Bước 1: Thu thập thông tin: HS thực hiện nhiệm vụ của mình bằng cách thu thập thông tin từ nhiều nguồn khác nhau như nghiên cứu, khảo sát, điều tra, phỏng vấn. GV có thể hỗ trợ HS trong việc thực hiện DA.

Bước 2: Xử lý thông tin: HS tiến hành xử lý thông tin, sử dụng các phương tiện như vật thật, tranh ảnh, đoạn phim, sơ đồ tư duy, mô hình. Các nhóm thường xuyên trao đổi ý kiến để tổng hợp dữ liệu và giải quyết vấn đề. GV có thể hỗ trợ để đảm bảo tiến độ thực hiện DA của HS.

c) Giai đoạn 3: Tổng hợp báo cáo kết quả

Bước 1: Trình bày kết quả: Các nhóm trình bày kết quả làm việc của nhóm bằng các hình thức như thuyết trình, trưng bày triển lãm... Sản phẩm của DA có thể được giới thiệu trong lớp học hoặc thậm chí trước toàn trường.

Bước 2: Đánh giá kết quả: Sau khi các nhóm trình bày, GV cùng các nhóm khác đánh giá kết quả và quá trình thực hiện DA theo các tiêu chí đã đề ra. Phản hồi này giúp HS và GV rút kinh nghiệm, cải thiện trong các DA tiếp theo. Các hình thức đánh giá có thể bao gồm đánh giá, tự đánh giá, đánh giá nhóm hoặc đánh giá từ GV.

2.3. Ví dụ minh họa sử dụng DAHT trong dạy học môn TN&XH lớp 3

Từ việc đưa nghiên cứu cơ sở lý luận về dạy học theo DA, chúng tôi đã sử dụng DAHT trong dạy học môn TN&XH theo các bước sau:

Hình 2.2. Các bước tổ chức DAHT trong dạy học môn TN&XH lớp 3

Ví dụ kế hoạch sử dụng DAHT “Truyền thống của trường em”

Hình 2.3. Tóm tắt DA “Giới thiệu truyền thống Trường Tiểu học Tây Bắc Lân”

Bước 1. Xác định vấn đề để xây dựng DAHT: GV giới thiệu bài chủ đề “Trường học” sẽ được học theo dạy học DA với chủ đề DA “Giới thiệu truyền thống Trường Tiểu học Tây Bắc Lân”.

Bước 2. Lập DAHT: GV gợi ý để HS có thể nêu được các nhiệm vụ:

- Tìm hiểu về truyền thống Trường Tiểu học Tây Bắc Lân

- Xây dựng kế hoạch bảo vệ không gian xanh trong lớp học và trường học của mình.

Xây dựng mục tiêu của DA

- Về kiến thức: HS hiểu biết được giá trị truyền thống của Trường Tiểu học Tây Bắc Lân, bảo tồn lịch sử, phong tục, truyền thống và giáo dục của trường

- NL: Phát triển NL chung, NL giải quyết vấn đề và sáng tạo, NL giao tiếp và hợp tác, NL tự chủ và tự học. NL riêng, NL tìm hiểu môi trường TN&XH xung quanh thể hiện được một cách đơn giản về truyền thống của nhà trường.

GV hướng dẫn các nhóm trường ghi phiếu đánh giá. Lưu ý, GV cần theo dõi HS trong lúc tiến hành DA để phối hợp đánh giá cho xác thực khi cần thiết.

Bước 3. Giao nhiệm vụ thu thập thông tin: GV hướng dẫn HS một số cách tìm thông tin như đọc sách ở thư viện hay trên máy tính có kết nối Internet ở phòng tin học của trường (dưới sự giám sát của GV). GV xây dựng bộ câu hỏi định hướng cho HS.

Bước 4. Thực hiện DA: GV có theo dõi và hỗ trợ quá trình hoàn thành DA của HS khi cần

thiết; GV triển khai chia lớp thành 5 nhóm để HS thực hiện theo nhóm từ 5 – 7 HS/ nhóm. Phân chia đều thành viên giữa các nhóm về trình độ và tỉ lệ nam nữ phù hợp; GV yêu cầu các nhóm phân công

nhóm trưởng, thư kí rõ ràng. Nhóm trưởng đóng vai trò phân công và quản lí nhóm. Thư kí đóng vai trò là người ghi chép và cùng nhóm trưởng quản lí nhóm của mình; GV xác định thời gian hoàn thành công việc và đưa ra các sản phẩm của HS là 1 tuần.

Phiếu quan sát cá nhân. Bảng tổng hợp tìm hiểu và ý kiến của cả nhóm. Một tiêu phẩm đóng vai xử lí tình huống có liên quan đến nội dung mà các nhóm ghi chép được; GV cung cấp cho HS thông tin cần thiết về truyền thống, hoạt động của nhà trường...GV quan sát và hỗ trợ HS, thúc đẩy quá trình thực hiện DA của HS. GV gặp gỡ HS để xem xét các kế hoạch hành động và đảm bảo HS đi đúng hướng, yêu cầu các nhóm thường xuyên xem xét lại kế hoạch DA.

Bước 5. Trình bày sản phẩm: Hết thời gian thực hiện sản phẩm GV tổ chức cho đại diện các nhóm trình bày sản phẩm về DA của mình. Các nhóm khác theo dõi và nhận xét, đánh giá theo tiêu chí. Phần trình bày của HS phải nêu được các nội dung chính: Nêu được lịch sử của trường. Từ đó HS trình bày được: Mỗi trường học đều có lịch sử hình thành và phát triển riêng như: Tên trường qua các thời kỳ, năm thành lập trường, thành tích dạy và học, các hoạt động tiêu biểu,..... Phòng truyền thống là nơi lưu giữ và trưng bày những hình ảnh, tư liệu, hiện vật về quá trình hình thành phát triển của trường

Bước 6. Tổng kết đánh giá và vận dụng DA: GV yêu cầu các nhóm nộp phiếu nhận xét; GV nhận xét, kết luận, tuyên dương; GV tổng hợp mọi quá trình đánh giá để đưa ra kết luận về kết quả thực hiện DA; Đánh giá về quá trình thực hiện DA của HS; Công bố kết quả đạt được của từng nhóm. Khen thưởng, khích lệ, động viên HS; Đánh giá chung về sự thành công của DA. HS về nhà nhắc nhở người thân cùng phát huy truyền thống của nhà trường bằng những việc làm có ý nghĩa.

2.4. Kết quả đánh giá quá trình sử dụng DAHT trong dạy học môn Tự nhiên Xã hội lớp 3

Kết quả đánh giá NL HS tham gia DAHT “Giới thiệu truyền thống Trường Tiểu học Tây Bắc Lân”

Nhóm	Nhóm 1	Nhóm 2	Nhóm 3	Nhóm 4	Nhóm 5	Điểm tối đa
Nhóm 1 cho điểm	92	87	90	91	91	100
Nhóm 2 cho điểm	90	92	88	92	90	100
Nhóm 3 cho điểm	91	90	91	90	90	100
Nhóm 4 cho điểm	90	88	90	92	90	100
Đánh giá của HS	90,8	88,3	89,2	91,2	90,6	100
GV cho điểm	91	86	88	90	90	100
Điểm TB nhóm	90,9	86,8	88,4	90,4	90,2	100
Tổng điểm nhóm	636,3	607,6	618,8	632,8	631,4	700

Để phát triển các NL chung và NL đặc thù trong

môn TN&XH cho HS lớp 3, GV cần thiết kế và tổ chức DAHT phù hợp với môn học, phù hợp với trình độ của HS, điều kiện của nhà trường và của địa phương. Quá trình nghiên cứu về cơ sở lí luận, cơ sở thực tiễn của việc xây dựng DAHT trong dạy học môn TN&XH lớp 3, chúng tôi đã xây dựng các DAHT phù hợp với HS trường chúng tôi. Trong chủ đề trường học, bài 7: Truyền thống của trường em, chúng tôi xây dựng DAHT “Giới thiệu truyền thống trường tiểu học Tây Bắc Lân”; trong chủ đề cộng đồng địa phương, bài 10: Di tích lịch sử - văn hóa và cảnh quan thiên nhiên, chúng tôi xây dựng DAHT “Di tích lịch sử và cảnh quan thiên nhiên (Ngã Ba Giòng - Bà Điểm Hóc Môn””, trong bài 11: Hoạt động sản xuất ở địa phương em, chúng tôi xây dựng DAHT “Tái chế những đồ vật đã qua sử dụng”; trong bài 12: Tiêu dùng tiết kiệm và bảo vệ môi trường, chúng tôi xây dựng DAHT “Hoạt động sản xuất của địa phương Hóc Môn, thành phố Hồ Chí Minh”. Chúng tôi nhận thấy việc sử dụng DAHT vào dạy học môn TN&XH lớp 3 đã mang lại những kết quả tốt.

3. Kết luận

Những DAHT đã góp phần phát triển NL chung cho HS như NL tự chủ và tự học, giao tiếp và hợp tác, giải quyết vấn đề và sáng tạo. Ngoài ra, các DAHT đã phát triển NL đặc thù trong môn TN&XH, đó là NL nhận thức khoa học, NL tìm hiểu môi trường TN&XH xung quanh, NL vận dụng kiến thức kỹ năng đã học, góp phần nâng cao chất lượng dạy và học môn TN&XH.

Tài liệu tham khảo

- Bộ giáo dục và Đào tạo (2018), Sách giáo khoa TN&XH lớp 3 (bộ sách Chân trời sáng tạo), NXB Giáo dục, Hà Nội.
- Nguyễn Lăng Bình (chủ biên), Đỗ Hương Trà, Nguyễn Phương Hồng, Cao Thị Thặng (2010), Dạy và học tích cực – Một số phương pháp và kĩ thuật dạy học, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- Nguyễn Thị Diệu Thảo (2009), Dạy học theo DA và vận dụng trong đào tạo GV Trung học cơ sở môn Công nghệ, Luận án Tiến sĩ giáo dục học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
- Lê Đình Trung, Phan Thị Thanh Hội (2016), Dạy học theo định hướng hình thành và phát triển NL người học ở trường phổ thông, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- Nguyễn Thị Thân (Chủ biên), Nguyễn Thương Giao, Đào Thị Hồng, Nguyễn Thị Hường, Nguyễn Tuyết Nga (2017), Giáo trình phương pháp dạy học các môn học về TN&XH, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.